

PROF. DR. İHSAN DOĞRAMACI

Kişisel Bilgiler

Doğramacızade Karamehmet, Irak seferinde IV. Murat'a eşlik eden ve ailesiyle birlikte Erbil'e yerleşen bir Türkmen'dir. Doğramacızade'nin soyundan gelen İhsan Doğramacı, Erbil Belediye Başkanı Ali Paşa'nın oğlu olarak 1915 yılında dünyaya geldi.

İlkokulu Türkçe eğitim veren Erbil Mekteb-i İptidaesinde, ortaöğrenimini Beyrut Amerikan Kolejinde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinden 1938 yılında mezun oldu. Çocuk sağlığı ve hastalıkları (pediatri) eğitimini Ankara Numune Hastanesinde Prof. Albert Eckstein'in asistanı olarak ve daha sonra Harvard Üniversitesi Mezuniyet Sonrası Tıp Fakültesinde sürdürdü. Boston Çocuk Hastanesi ve Washington Üniversitesi St. Louis Çocuk Hastanesinde araştırmalar yaptı.

1947-1949 yılları arasında Ankara Üniversitesinde Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları konusunda öğretim görevlisi olarak çalıştı. 1949 yılında doçentlik unvanını aldı. 1954 yılında aynı üniversitede profesör olarak görev yaptı. 1963-1965 yıllarında Ankara Üniversitesi Rektörü, 1965-1967 yıllarında Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Mütvevelli Heyet Başkanı, 1967-1975 yıllarında Hacettepe Üniversitesi Rektörü görevlerinde bulundu. 1976 yılında Paris V (René Descartes) Üniversitesinde konuk profesör olarak görev aldı. Ankara Üniversitesi Rektörlüğü sırasında Avrupa Rektörler Birliği Yönetim Kurulu üyeliğine seçilen Doğramacı, her iki ayda bir Avrupa Üniversitelerinde düzenlenen toplantılara katıldı. Bu vesileyle bu ülkelerin yükseköğretim sistemlerini yerinde inceleyerek bilgi edinme fırsatını buldu. 1981 yılında yükseköğretimde reform çalışmaları gerçekleştirmek üzere yurda dönen Doğramacı, aynı yıl Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı görevine getirildi. Bu görevi 1992 yılına kadar sürdürdü.

1982 yılında Anayasada yapılan değişikliklerle birlikte vakıflarca üniversite kurulması olanağı doğdu. Bu olanaktan yararlanılarak 1984 yılında kurulan Bilkent Üniversitesi, 1986 yılında eğitim-öğretime başladı. Sayın Doğramacı, 1986 yılından beri Üniversitenin Mütvevelli Heyet Başkanı olarak görev yapmaktadır.

Türkçe dışında İngilizce, Fransızca, Almanca, Arapça ve Farsça bilen İhsan Doğramacı, evli ve üç çocuk babasıdır.

Uluslararası Kuruluşlardaki Görevleri

1945 yılında San Francisco'da kurulan Birleşmiş Milletler, Çin ve Brezilya delegelerinin önerisi üzerine sağlıkla ilgili uluslararası düzeyde bir kuruluş oluşturulmasına karar verdi. Böylece kurulan Dünya Sağlık Örgütü (WHO), ilk toplantısını New York'ta yaptı. Dünya Sağlık Örgütünün bu toplantısına katılarak kuruluş anayasasını imzalayanlar arasında bugün hayatta olan tek kişi İhsan Doğramacı'dır.

Dünya Sağlık Örgütü, çalışmalarını İsviçre'nin Cenevre kentinde sürdürdü. Doğramacı, Örgütün toplantılarına sık sık Türk Delegasyonunun başkanı olarak katıldı ve Asamblenin ikinci başkanlığına seçildi.

Bu sırada Doğramacı'nın Hacettepe Tıp Fakültesinde uyguladığı özgün eğitim sistemi dünyada büyük yankı uyandırmıştı. İngiltere'de Tıp Eğitimi Reformu çalışmalarında görev alan Kraliyet Komisyonu Başkanı Sir Brian Windeyer, hazırladığı raporda Hacettepe'de uygulanan Tıp Eğitimi Programının İngiltere'de oluşturmaya çalıştıkları programın aynısı olduğunu belirtmişti.

Dünya Sağlık Örgütünde son derece etkin görevlerde bulunan Doğramacı, Örgüt adına Afrika'da Kamerun-Yaounde'de ve Nijerya-İfe'de, Güney Amerika'da Brezilya'nın başkenti

2

Brasilia'da ve Kanada-Sherbrooke'de Hacettepe örneğine benzer Tıp ve Sağlık Bilimleri Fakülteleri kurulmasına önderlik etti.

Birleşmiş Milletler UNICEF Teşkilatının üç dönem Program Komitesi Başkanlığını ve iki dönem Yürütme Kurulu Başkanlığını yaptı. 1992 yılında UNICEF adına Saraybosna'da taraflar arasında geçici ateşkes sağlanmasına katkıda bulundu. Burada, çocuklara yönelik aşı ve yiyecek-giyecek sağlama kampanyalarına önderlik etti. UNICEF Türkiye Millî Komitesinin kurulmasında etkin olarak görev aldı ve 2003 yılına kadar bu komitenin başkanlığını üstlendi. 2003'te bu kuruluşun Yaşam Boyu Onursal Başkanı seçildi. Afganistan savaşı sırasında hekimlerden oluşturduğu bir ekiple birlikte Afganistan'ın Kabil kentine gitti. Orada üniversite yetkilileri ve bakanlarla görüşerek Kabil Atatürk Çocuk Hastanesinin son gelişmelere göre donatılması işini üstlendi. Aynı zamanda, Ankara'da, Afgan hekim ve sağlık personeline eğitim kursları, çeşitli düzeylerdeki Afgan öğretmenlere de hizmet içi kursları verilmesini sağladı. Bu kursları halen sürdürmektedir. Yüz elli ülkeden 500.000'in üzerinde üyesi olan Uluslararası Pediatri Kurumunun (IPA) 1968'den 1992'ye kadar her üç yılda bir, Başkanı ya da Genel Direktörü seçilen Doğramacı, 1992'de Kurumun Yaşam Boyu Onursal Başkanlığına getirildi. Ayrıca, belli dönemlerde Dünya Sağlık Örgütü, UNICEF, Uluslararası Pediatri Kurumu, Uluslararası Jinekoloji ve Obstetrik Federasyonu (FIGO) ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) yöneticilerinden oluşan bir "task force" (güç birliği) kurdu ve bu birliğin başkanlığını yaptı. Bunların yanı sıra, Türk Dilli Ülkeler Pediatri Dernekleri Birliğinin kurulmasına ve bu birliğin IPA üyesi olmasına öncülük etti. 1949 yılında Paris'te kurulan Uluslararası Çocuk Merkezinin (ICC) Yönetim Kurulu Üyesi olarak uzun süre görev yaptı. 1999 yılında Merkez, çalışmalarını Ankara'da sürdürmeye karar verdi ve Doğramacı 1999-2006 yılları arasında bu kuruluşa başkanlık etti.

Türkiye'de Tıp Eğitimine ve Yükseköğretime Getirdiđi Yenilikler

Doğramacı, 1954 yılında kurduğu Çocuk Sağlığı Derneği ve Hacettepe Vakıfları aracılığıyla Çocuk Sağlığı Enstitüsünün gelişmesine büyük katkıda bulunmuş, 1961 yılında Enstitüye bağlı bir Hemşirelik Yüksekokulu ile Türkiye'nin ilk Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, Diyetetik-Nütrisyon ve Tıbbi Teknoloji Yüksekokullarını kurmuştur. 1958 yılında Türkiye Millî Pediatri Derneđini kurmuştur. 1963 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde tıp eğitimi veren ikinci fakülte olan Hacettepe Tıp ve Sağlık Bilimleri Fakültesinin, ardından Diş Hekimliği Yüksekokulunun kurulmasını sağlamış_câd_+ÖÖ_ıtır. Erzurum Atatürk Üniversitesine ve Trabzon Karadeniz Teknik Üniversitesine birer tıp fakültesi kurulmasına öncülük etmiştir. 1967 yılında Hacettepe Üniversitesini kurmuştur. Yükseköğretim Kurulu Başkanı olarak Eskişehir'de Anadolu, Kayseri'de Erciyes, Samsun'da Ondokuz Mayıs ve Sivas'ta Cumhuriyet Üniversitelerinin kurulmasına hizmet etmiştir.

Üniversitelerden Aldığı Fahri Doktoralar

İhsan Doğramacı'ya dünya çapında 14 üniversite ile aralarında Anadolu Üniversitesi, Bođaziçi Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Marmara Üniversitesinin de bulunduğu 11 Türk üniversitesinden 30 tane Fahri Doktora unvanı tevcih edilmiştir. Kendisine Fahri Doktora veren dünya üniversiteleri şöyle sıralanabilir:
Ain Shams Üniversitesi (Mısır), Bađdat Üniversitesi (Irak), Case Western Reserve Üniversitesi (ABD), De Montfort Üniversitesi (İngiltere), Devlet Üniversitesi (Azerbaycan),
3
Devlet Tıp Üniversitesi (Azerbaycan), Doğu Akdeniz Üniversitesi (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti), Glasgow Üniversitesi (İskoçya), Guayaquil Üniversitesi (Ekvator), Helsinki Üniversitesi (Finlandiya), Jamia Millia Islamia Üniversitesi (Hindistan), Nebraska

Üniversitesi (ABD), Nice Üniversitesi (Fransa), Roma Üniversitesi “La Sapienza” (İtalya) ve Soka Üniversitesi (Japonya).

Akademilerde ve Pediatri Cemiyetlerinde Üyelikleri

İhsan Doğramacı, dünya çapında pediatri ve tıpla ilgili 8 akademinin üyesi, başta Dünya Sağlık Örgütü Tıp Cemiyeti olmak üzere 23 ülkenin Ulusal Pediatri Derneği Onursal Üyesidir.

Akademi Üyelikleri: Amerikan Pediatri Akademisi, Almanya “Akademie der Naturforscher, Leopoldina”, Azerbaycan Ulusal Bilimler ve Fen Akademisi, Fransa Ulusal Tıp Akademisi, Hindistan Ulusal Tıp Bilimleri Akademisi, İngiltere Kraliyet Tıp Koleji, İngiltere Kraliyet Pediatri ve Çocuk Sağlığı Koleji, Ürdün Alu'l-Beit Akademisi.

Onursal Üyelikleri: Dünya Sağlık Örgütü Tıp Cemiyeti Onursal Üyeliği; ABD, Almanya, Arjantin, Avustralya, Avusturya, Bulgaristan, Dominik Cumhuriyeti, Ekvator, Fas, Finlandiya, Fransa, İngiltere, İspanya, İsveç, Kazakistan, Kırgızistan, Meksika, Özbekistan, Polonya, Tunus, Türkiye, Türkmenistan, Ürdün Ulusal Pediatri Dernekleri Onursal Üyesidir.

Ödülleri

TÜBİTAK Hizmet Ödülü (1978), Léon Bernard Vakfı Ödülü (WHO, 1981), Christopherson Ödülü (Amerikan Pediatri Akademisi, 1986), Maurice Pate Ödülü (UNICEF, 1995), Devlet Madalyası (Romanya, 1997), “Herkes-İçin-Sağlık” Altın Madalyası (WHO, 1997), Avrupa Konseyi “Barış, Adalet ve Tolerans Ödülü (1998), Sağlık ve Eğitim Hizmet Ödülü (1999), Dış İşleri Bakanlığı Üstün Hizmet Ödülü (Türkiye, 2000), Sevda-Cenap And Müzik Vakfı 2005 Onur Ödülü Altın Madalyası.

Nişanları

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Üstün Hizmet Madalyası, Azerbaycan Haydar Aliyev Madalyası, Azerbaycan İstiklal Nişanı (First rank order), İran Hümayun Madalyası (I. Derece), Gran Cruz Placa de Plata de la Orden Heráldica de Cristóbal Colón (Dominik Cumhuriyeti), Gran Oficial, Orden del Mérito de Duarte, Sánchez y Mella (Dominik Cumhuriyeti), First Rank Commander of the Order of the Lion of Finland (Finlandiya), First Rank Commander of the Order of Merit of Poland (Polonya), St. Mary Yurdu Madalyası (Estonya), Officier de la Légion d'Honneur (Fransa).

Yayınları

Çocuk ve halk sağlığı ile tıp eğitimi konusunda yayımlanmış 100'den fazla makalesi bulunan İhsan Doğramacı'nın yazdığı kitaplar ve kitap bölümleri şöyle sıralanabilir: Kitaplar: *Annenin Kitabı*. Ankara: Güzel İstanbul Matbaası, 1952 (son baskısı 1999'da olmak üzere 12 kez basılmıştır); *Prematüre Bebek Bakımı*, Ankara: Örnek Matbaası, 1954; *Günümüzde Rektör Seçimi ve Atama Krizi*. Ankara: Meteksan, 2000; *History of the International Pediatric Association 1910-2000*. York: Wilton 65, 2001.4

Kitap Bölümleri: “Porphyrias and porphyrin metabolism” *Advances in Pediatrics* içinde. Cilt XIII, Chicago: Year Book Medical Publishers, 1964; “Care of Mother and Child”. *Health of Mankind* içinde. Londra: Churchill, 1967; “Metabolic disorders”, “The abdomen and the gastrointestinal tract”, “The genito-urinary system”. *Pediatrics* içinde. Boston: Little, Brown and Co., 1969, 1975, 1984, 1990; “Probleme von auslaendischer Arbeitnehmer”. *Die Kinder auslaendischer Arbeitnehmer* içinde. (Fortschritte der Sozialpediatrie). Cilt 5. Münih, Viyena, Baltimore: Urban und Schwarzenberg, 1980; “Child labour: An Overview”. *Child Labour: A Threat to Health and Development* içinde. Iketsetseng Series on the Health and Welfare of Children, No. 1. Cenevre: Defence for Children, 1981 ve 1985; “Ethical Considerations in the

Advancement of Medical Science and Technology as Reflected in Research in Pediatrics".
Medical Science and the Advancement of World Health içinde. New York: Praeger, 1985.

Editörlük Faaliyetleri

Kurucu Editör: *The Turkish Journal of Pediatrics* (1958-1993), *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* (1958–1993), *Bulletin of the International Pediatric Association* (1975-1985); Danışman Editör: *Journal of Clinical Computing*, Buffalo, N.Y. (1979-2000), *Clinical Pediatrics*, Philadelphia (1963-1980).

Biyografisini İçeren Eserler

Biyografisine Yer Veren Uluslararası Bültenler: *Dictionary of International Biography-Minerva*, *International Medical Who's Who*, *The International Who's Who*, *Who's Who in the World*, *Who's Who in Europe*, *Who's Who in the Middle East and North Africa*, *International Who's Who of Intellectuals*, *Men of Achievement* (Cambridge), *International Scholar's Directory*.

Biyografisiyle İlgili Yayımlanan Kitaplar: Prof. Dr. Şinasi Özsoylu, *İhsan Doğramacı ile 40 Yıl*. Ankara: Özkan Matbaacılık, 1995; Prof. Dr. Muvaffak Akman, *Yaşantımda Hacettepe ve Sonrası*. Yalova: Emek Ofset Matbaası, 1995; Prof. Dr. Celal Ertuğ, *Türkiye'de ve Dünyada İhsan Doğramacı Olayı*. Ankara: Özkan Matbaacılık, 1996 (Azeri lehçesiyle de basılmıştır); Sir Horace Phillips, *İhsan Doğramacı: A Remarkable Turk*. York: Wilton 65, 1996, 1997 (Rusça, Fransızca, Almanca ve Lehçe olarak da basılmıştır); Dünya Sağlık Örgütü Tomris Türmen ve Uluslararası Pediatri Kurumu Jane G. Schaller, *Children in His Heart, Youth on His Mind: 65 Years of Service to Child Health and Education*. Windsor: Wilton 65, 2003; Erdoğan Okyay, *İhsan Doğramacı ve Çağdaş Üniversite*. Ankara: Sevdâ-Cenap And Müzik Vakfı Yayınları, 2006, 2007.